

Overdenking bij Jeremia 29 : 4 – 14, Mattheus 13 : 44 en citaten uit 'Mijn heldere afgrond' van Christian Wiman.

Voor de Bijbelgedeeltes zie de NBV.

Gelezen fragmenten uit genoemd boek van Christian Wiman:

'Als christendom überhaupt nu nog iets voor ons kan betekenen, dan kan de menselijkheid van God geen halve maatregel zijn. Hij kan niet zweven boven en buiten de chaos van pijn waarin we gedompeld zijn, en we kunnen ons hem niet voorstellen als een of andere lichtgevende, zondeloze superheld, rondwarend tussen onze voorouders.... Nee, God is overgeleverd aan materie.... Er is geen ontsnapping aan de werkelijkheid, geen 'buiten' of 'aan gene zijde' waar een of andere aanraking vandaan zou kunnen komen. Maar wat een opluchting kan het zijn om God hier, midden in de ravage van het toeval aan te treffen, om de blijvende liefde te ervaren als een inslag van zuiver toeval'.

p. 26

'Verdriet werd niet opgeschort of uitgebannen maar aangegaan en beantwoord. Niet beantwoord door theologie, en niet door mijn eigen pogingen om met mijn verbeelding theologie te omzeilen, maar door de diepte en integriteit en essentiële onschuld van de gemeenschap die opbloeit tussen twee mensen'.

p.36

1.

Er wordt nogal eens gedacht dat je als dominee
een soort sprookjesverteller bent,
die mensen wijs maakt dat het uiteindelijk allemaal goed komt.
En natuurlijk zijn er dan altijd wel mensen te vinden
die dat graag geloven
tot ze uiteindelijk door de harde werkelijkheid worden ingehaald
en blijkt dat die lieve Heer van hen niets voorstelt.

Voor een deel zijn wij als voorgangers en kerken
zelf mee de oorzaak van zulke stereotypen, denk ik.
Zo kom je in het segment van de kerk waarin ik me beweeg,
het brede midden,
waar mensen zich oprecht zorgen maken
over het kwaad en het onrecht in de wereld,
nogal eens de gedachte tegen,
dat, als wij nu maar goed genoeg ons best doen,
niet meer vliegen, zuinig omgaan met grondstoffen, zonnepanelen aanschaffen
— en dat doe ik zelf ook allemaal —
de klimaatverandering tegen zullen houden.
En hoe goed en nodig het ook is dat we doen wat we doen,
dat zullen we daarmee niet natuurlijk.
Laat staan dat we de wereld ermee zullen redden.
In een ander segment van de kerk
— en dat doel ik op meer evangelicale kringen —
kunnen mensen doen
alsof wanneer je je hart maar aan Jezus geeft
het altijd goed komt.
Dus ja — we maken het er geregeld ook naar
dat de buitenwereld denkt dat we hier in sprookjes geloven.

2.

Als het daar over gaat, legt de profeet Jeremia,
een ontnuchterend realisme aan de dag
en zet ons met beide voeten op de grond,
als hij in zijn brief aan de Joodse ballingen in Babel
hen voorhoudt:
Ja, het komt goed,
maar zonder dat er aan de benarde omstandigheden
van de ballingschap een eind komt.
Ja later, eens zal ook dat ophouden,
over 70 jaar.
Maar dan zijn we drie generaties verder.
Jullie, je kinderen en je kleinkinderen,
zullen het hiermee moeten doen:
met een leven in ballingschap, ver van Jeruzalem.
Dus bouw huizen, koop akkers,
bewerk die
en probeer daar in die omstandigheden
er het beste van te maken
en dat houdt ook in, dat je probeert
een constructieve bijdrage te leveren
aan die jouw vreemde samenleving.

Tegelijk waarschuwt hij
voor wat in zijn ogen nepprofeten zijn.
Die hebben zich daar in Babel ook al gemeld.
En houden de mensen voor
— wat er natuurlijk ingaat als zoete koek —
dat dit allemaal maar tijdelijk is
en dat het binnenkort allemaal goed komt
en ze weer terug zullen keren naar Jeruzalem.

3.
Anders gezegd de werkelijkheid is vaak taaier,
moeizamer, pijnlijker ook, dan wij ons zouden wensen.
Soms hoort zwaar lijden bij de werkelijkheid
en is de enige verstandige optie
dat je vrede sluit met je noodlot.
Omdat dit is waar jij, waar wij het mee moeten doen.
Als het leven je brengt waar geen mens wezen wil,
heb je immers maar twee opties:
in bitterheid wegwijnen, cynisch worden
of toch je leven blijven leven
doen wat je daar op die plek kunt en moet:
opstaan 's morgens,
eten, drinken,
de band met je naasten bewaren.

4.
Van die weg is in onze eigen tijd Christian Wiman
in zijn boek "Mijn heldere afgrond"

waaruit ik een paar passages heb voorgelezen,
een overtuigend pleitbezorger.
En dat is hij niet zomaar,
maar vanuit diep doorleefde eigen persoonlijke ervaring.
Kort nadat hij verliefd werd zoals hij nooit eerder was,
en met zijn geliefde een diepe zielsverwantschap deelde,
waarvan hij niet had kunnen vermoeden dat die bestond,
kreeg hij een agressieve en levensbedreigende kanker
die heel zijn levende overhoop haalde
en behandeld moest worden met een therapie die hem sloopte.
Tegen alle verwachtingen in doet hij in die tijd
een aantal fundamentele spirituele inzichten op
voortgekomen uit een aantal zijn leven voorgoed veranderende ervaringen.

5.

Laat ik er één uithalen:

Tussen twee therapieën in en 's morgens vroeg alweer onderweg naar het ziekenhuis,
ontmoet hij Matt, met wie hij een paar dagen eerder kennis gemaakt heeft.

Ik laat hem nu zelf aan het woord:

' Die dagen zijn voor mij één grote warboel,
maar ik herinner me van die ochtend twee dingen heel scherp.
Ik herinner me hoe Matt zijn uiterste best deed
om woorden te vinden
die zijn geloof en roeping niet verloochenden,
en tegelijkertijd,
om adequaat te reageren op de tragedie en de geloofloosheid die hij rook.
En ik herinner me,
dat we, toen we afscheid van elkaar namen,
een netelig ogenblik was
waarop de ernst van mijn toestand
en onze onvertrouwdheid met elkaar
ons sprakeloos maakten,
en met een gebaar, dat weet ik zeker,
volkomen onbewust was, legde hij heel even zijn hand op zijn hart
terwijl een glimp van pijn en inleving over zijn gezicht gleed.
Het sneed dwars door mijn ziel.
Het brak door de wolk waarin ik leefde
en deed de klare dag haar balsem over mij uitgieten.
Het was, daar ben ik zeker van,
zo'n ogenblik waarop we genade belichamen en spiegelen,
een mysterie groter dan wij,
waarop Gods leemte en Gods liefde,
onbevattelijke smart en de vrede die alle verstand te boven gaat,
bij elkaar komen in één simpele menselijke handeling'.

6.

Je merkt, hoe hij zoeken moet naar woorden.

Er zijn ook nauwelijks woorden voor.

Want het is een enorme paradox.

Dat je totaal van God verlaten bent,

en je tegelijk door hem gevonden,

gekend en gedragen weet,
in dat ene totaal onbewuste gebaar van die ander
in die glimp van inleving die over zijn gezicht ging
en waarin hij jouw machteloosheid even
tot bijna op de bodem doorvoelde en deelde
in plaats van ervoor weg te vluchten.
Van God verlaten en toch door hem gevonden.
Of zoals de Duitse theoloog Dietrich Bonhoeffer
het midden in de oorlog, in 1944,
in een brief vanuit zijn cel uit de gevangenis in Berlin – Tegel verwoordde:
'Voor en met God leven wij zonder God.
God laat zich uit de wereld terugdringen tot op het kruis,
God is zwak en machteloos in deze wereld
en zó en zó alleen is Hij met ons en helpt ons.
God helpt ons niet door zijn almacht,
maar door zijn zwakheid.
Alleen de lijdende God kan ons helpen.
En de mens wordt opgeroepen Gods lijden
aan de goddeloze wereld mee te lijden'.

7.
Dat is wat Jeremia, wat Bonhoeffer, wat Wiman,
wat mijn werk als pastor
dat mij vaak in situaties bracht
waarin ik mij volslagen machteloos voelde,
mij geleerd hebben:
Dat religie geen escape biedt,
dat er niet ergens een veilige ruimte is
naast, boven of achter deze werkelijkheid is,
waarin wij ons als gelovigen veilig kunnen terug trekken.
Maar dat er alleen dit leven is, deze werkelijkheid,
die bij tijden hard, weerbarstig en pijnlijk is,
maar dat wie het aandurft die weerbarstigheid,
dit harde leven uit te houden en te leven,
soms, even, diep van binnen ervaren mag
dat het leven goed is.
Toch goed.

Om het met de gelijkenis uit de evangeliëlezing van vanmorgen te zeggen:
Het Koninkrijk Gods is niet boven,
ook niet eens, ooit, als alles goed zal komen,
het ligt als een schat verborgen in de akker
van deze harde, weerbarstige werkelijkheid.
Amen.

Voorbeden

Wij bidden voor elkaar en voor alle mensen
in alles waarin wij groot zijn:
liefde, vriendschap, creativiteit, trouw -
en in alles waarin we klein zijn:

ons gebrek aan vertrouwen,
onze onmacht, ons tekort.
Wij zijn niemand als niemand ons liefheeft -
neem ons dan op in uw groot mededogen
en doe ons in uw liefde blijven.
Laten we de Heer bidden:

Wij bidden voor allen die het zwaar te verduren hebben:
vluchtelingen,
de mensen in Gaza die verhongeren
de gijzelaars die al twee jaar vastzitten,
en een internationale gemeenschap die maar niet doet.
En voor hen die daar het weinige dat er te doen valt
toch doen.
Wij bidden voor wie treuren om een verlies
geconfronteerd worden met een ernstige ziekte,
of leven moeten met ingrijpende beperkingen.
Laten we de Heer bidden:

Wij bidden om kracht tot bezinning en aandacht.
Dat wij licht worden,
warmte, adem,
tegen overal kilte en vervreemding.
laten we de Heer bidden:

In de stilte vertrouwen we onszelf
en anderen toe
aan uw barmhartigheid.

Laten wij nu samen bidden tot God, onze Vader
met de woorden die Jezus ons gegeven heeft: